

3. Η Διανομή των εθνικών κτημάτων

Ένα από τα πολλά προβλήματα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.

Ορισμός: «Εθνικὲς γαῖες»: οἱ ἀκίνητες, κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανοί

στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους· ανήκαν είτε στο δημόσιο (οθωμανικό)· μουσουλμανικά ιδρύματα· ιδιώτες ως ιδιοκτησία ή ως δικαιώματα νομής (εμφιετάλλευσης). Αυτούς έθνησαν «εθνοκρατικά δικαιώματα».

Συμβαία: το πρώτο κεφάλαιο στη διάταξη του προέμφ.· χρησιμοποιήθηκε ως υποθήκη⁽²⁾ για την ενοποίηση δανείων· ως μέσο εξασφάλισης χρημάτων μισθωτικής εκμίσθωσης τους. Έκταση: ~ 4.000.000 - 5.000.000 στρέμματα (πρωταρχικός ο υπολογισμός: περίπου οθωμ. καθεστώς + μηχανισμοί απογραφής).

Διανομή: επιθυμητή αλλά προέβλεπε σε δυσκολίες για:

- ① Καλλικρχτες με δικαιώματα εκμίσθωσης γης (προεπαναστατικά) απέδιδαν ποσοστά επί των αγρών και τον φόρο της δεκάτης: δύσκολο για κράτος να εξαγοράσει αυτή τη γη με υψηλό τίμημα.
- ② Ανυπαρξία ζευγαριών ιδιοκτησιακών τίτλων για επίσημη εξαγορά.
- ③ (Στερεά Ελλάδα) εξαγορά γης από ιδιώτες σε χαμηλές τιμές.
- ④ Καταπατήσεις γης σε περιόδους ταραχών σε αμφισβητούμενα εδάφη.
- ⑤ Αταξιακές εφευκτές της ασυμφωνίας του ελληνικού (βυζαντινού και) και του οθωμανικού δικαίου αναφορικά με την έγξεια ιδιοκτησίας.

Ειδικές τάσεις και παράμετροι.

Πολυτεμαχισμός των γαίων σε μικρές και μεγάλες ιδιοκτησίες.

Αίτια: α) έλλειψη κεφαλαίων· β) τάση απόκτησης περιουσίας στην Αθήνα.

Ανυπαρξία ενδιαφέροντος από πλούσιους -> αμβλυση ανειδέσεων.

Δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών: προβλήματα που αντιμετώπιζαν:

ευπρόσβλητες σε κρίσεις· ευάλωτες σε διαδόσεις της αγράς·

ευάλωτες σε φορολογικές πιέσεις. Ανάπτυξη συστήματος φορολογικής

προστασίας: τοπικοί πολιτευτές διαμεσολαβούν για περιορισμό των

αυσιόμενων πιέσεων μεταξύ αγροτών - κράτους, ματ' αναλογία με τη

προεπαναστατική περίοδο.

ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΜΗΣ

Οριστική νομοθετική ρύθμιση: 1870-71

Στόχοι: α) Εξασφάλιση των αυτημόνων κατά προτεραιότητα.

β) Εξασφάλιση των μεγαλύτερων δυνατών εσόδων μέσω ευποίησης.

Αντιφατικοί στόχοι: ικανοποίηση του α' στόχου δε ικανοποιείται βαθμύτατα των αγροτών για αγορά έως 80 στρεμμάτων γησιών και 100 αρδευόμενων. Τελικά από το 1870 ως το 1911 διανεμήθηκαν 2.650.000 στρ. με 370.000 παραχωρήσεις. => Τι σημαίνει αυτό;

α) περιορισμένες φιλοδοξίες για απόκτηση γης / β) πολυεμβασιμότητα (φυτείες, ελαιόδεντρα, αμπέλια < ευτάσεις για καλλιέργεια δημητριακών). Ο στόχος, η διανομή είναι σημαντική σύγκριση με τα 600.000 στρέμ. που διαν. από το 1833 έως το 1870.

Σε σχέση με τον 2^ο (β) στόχο, μόνο το 50% πληρώθηκε στο κράτος.

4. Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΟΡΥΧΕΙΩΝ

Περιορισμένο ενδιαφέρον εκμετάλλευσης υπεράφους εφαιτίας: α) απουσία βαριάς βιομηχανίας. β) στόχος οι εξαγωγές μεταλλευτικών προϊόντων - πρώτων υλών στη Δ. Ευρώπη. γ) εξυπηρέτηση τοπικών αναγκών από λατομική ή παραγωγική οικοδομικών υλικών.

Ελλάδα - 19^{ος} αι.: ύπαρξη μικρών ποσοτήτων κοιτασμάτων. Ραχδαία εξέλιξη αρχές δεκαετίας 1860: ^α εκχώρηση μεταλλευτικών δικαιωμάτων με όρους ευνοϊκούς. ^β ενδιαφέρον για υλικά (διάνοιξη διώρυγας Δουέι) έως το 1911.

Λαύριο: διαχρονικό κέντρο μεταλλευτικής δραστηριότητας. 1866: Σερβ. Ρου (γαλλο-ιταλική εταιρεία) αναλαμβάνει την εξαγωγή μεταλλεύματος.

α) τα υπόγεια κοιτάσματα και ^β τις <<κυωρίες>> (υλικά ευεπωρεμένα από την αρχαιότητα). Εξόρυξη αργύρου + μόλυβδου => οικονομική ανάπτυξη. Άλλα προϊόντα: Μήλος -> θειάφι. Νάξος -> σμύριδα. Θήρα -> θηρακική (οικοδομικό υλικό). 1870 και εφεξής: οικοδομική ανάπτυξη + μάρμαρο (19^{ου} αι.). Την ίδια περίοδο, αλυσιδωτή πηγή σημαντικών δημοσίων εσόδων.